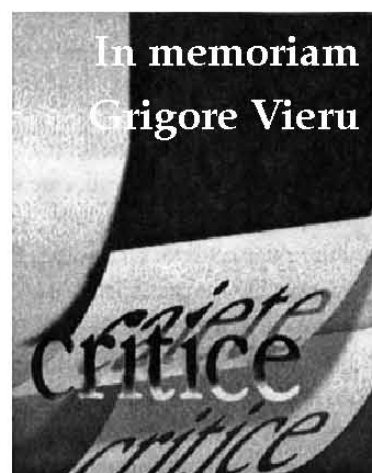

Tudor
NEDELCEA

Poetul, simplu ca iarba

Abstract

The author brings homage to Grigore Vieru, a "divine poet" as he calls him, talking about the time he spent in the company of the great poet, whom he admired not only for his work, but also for his personality, his kindness, his spiritual richness.

Key words: poetry, Romania, The Republic of Moldova, the Romanian language and culture.

„L-am cunoscut” prin Ioan Alexandru și Marin Sorescu. Apoi „l-am văzut” în biroul lui Mihai Ungheanu de la „Luceafărul”, într-un panou cu alți scriitori basarabeni (pe acel perete trebuia să existe portretul șefului statului român).

În realitate însă l-am cunoscut prin intermediul regretatului mitropolit-cărturar acad. Nestor Vornicescu (originar din localitatea basarabească Lozova-Vornicenii). În prealabil, Î.P.S. Nestor mă pregătise: m-a invitat, într-o duminică, la o agapă și peste masă (făcându-mi semn cu degetul să nu scot o vorbă) mi-a întins o revistă: *Glasul*, scoasă în clandestinitate la Riga (cu sprijinul basarabencei Maria Macovei-Briedis), de Grigore Vieru, Mihai Cimpoi, Leonida Lari, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija, preotul Vasile Buburuz, Ion Druță (dacă mi-i amintesc pe toți). Apoi, în curtea Catedralei Mitropoliei din Craiova (unde nu erau microfoane), Î.P.S. Nestor mi-a vorbit de toți marii basarabeni, de idealurile și de lupta lor, adesea dramatică, dar și de marea lor creație.

A venit și momentul cunoașterii. În august 1991 se sărbătorea împlinirea unui an de la punerea pietrei de temelie a refacerii Mănăstirii Sfântului Nicodim la Vodița, de la 1370, ctitorul monahismului autohton. Urmau să participe la această festivitate soții Doina și Ion Aldea Teodorovici, Doamna Raisa și Grigore Vieru. Soții Teodorovici au sosit, familia lui Grigore însă

nu. Ce se întâmplase? Adrian Păunescu l-a luat pe Poet la Bârca, apoi au mers la Maglavit, la Petrache Lupu, urmând să-l aducă la Vodița sau la Băile Herculane, unde erau găzduiți.

Echipajele poliției mehedintene primiseră consens să oprească mașina scriitorului Adrian Păunescu, cu soții Vieru, spre a face un popas și la Vodița. Numai că, din Drobeta Tr. Severin, Grigore a mers cu altă mașină la Băile Herculane și astfel „a scăpat” de barajele poliției. Pentru moment însă, căci a fost recuperat și adus la Orșova, unde noi, ceilalți, Î.P.S. Nestor, oficialități,

soții Teodorovici eram la masa festivă, într-un restaurant orșovean așezat pe malul Dunării.

Într-un splendid asfințit de soare, l-am văzut pentru prima dată pe Grigore Vieru, urcând scările, spre etajul unde era pregătită masa. Văzându-l din profil, cu pletele-i de Făt-Frumos, cu un mers mai mult alunecat, cu zâmbetul lui angelic, am avut impresia că-l văd pe Dumnezeu. Atât era de frumos și divin Poetul. M-am repezit pur și simplu să-i sărut mâna (cum făceau altădată feciorii de țărani față de părinți sau nași) pentru ca imaginea (pe care o credeam ireală) să nu dispară. Nu știu dacă mi-am spus numele când ne-am îmbrățișat. Cred că nu, pentru că vocea-mi dispăruse.

Ce-a urmat este greu de descris. Grigore Vieru „vorbea” în perle. Doina și Ion Aldea Teodorovici au cântat doar dacă „nenea Grig” le dă voie (și, firește, muzică și versurile Poetului). Î.P.S. Nestor patrona ca un adevărat patriarh al sufletelor noastre. La un moment dat, am început să notez vorbele de spirit despre simțirea românească și creștină ale lui Grigore Vieru pe șervețelele de pe masă, singurul suport de hârtie avut la îndemână. Î.P.S. Nestor îl stârnea mereu pe Vieru la discuții, dar și la mâncat, iar mie mi-a dat și șervețelele Înalt Prea Sfinției. Cu aceste vorbe ale Poetului, am alcătuit un interviu (pe care poetul, de fapt, nu mi-l acordase), publicat inițial în ziarul bucureștean „Dimineața” (nr. 232, 27 nov. 1991, p. 15), condus de Al. Piru și Grigore Traian Pop și, ulterior, în volumul meu, *Interferențe spirituale* (Craiova, Fundația Scrisul Românesc, 2002, p. 594-598). M-am întors, într-o superbă noapte de august și, după un moment unic, la Craiova, dimpreună cu Î.P.S. Nestor, încheind astfel o zi plină dăruită de Dumnezeu.

A doua zi dimineața, ascultând radioul în timp ce sorbeam cafeaua, am auzit despre puciul de la Moscova. M-am îngrozit. Primul gând a fost să sun la hotelul din Băile Herculane unde erau cazați doamna Raisa și Grigore Vieru, Doina și Ion Aldea Teodorovici și ministrul Turismului din R. Moldova. La celălalt capăt al firului telefonic era Grigore Vieru, dar cu niciunul nu am

putut vorbi. Mi se pusese un nod în gât.

M-am urcat în mașină, însoțit de o excelentă ziaristă de la Radio Oltenia, Gabriela Rusu-Păsărin, și am ajuns în stațiune. Toți erau la masă, dar nu puteau mânca. La insistențele noastre, Grigore Vieru ducea lingura cu ciorbă la gură, dar nu putea înghiți. Gura i se încleștase, ca și sufletul. Voia, împreună cu Doina, să plece imediat în Basarabia, să se realăture luptei anti-bolșevice, cu toate că noi toți încercaserăm să-i explicăm că, odată ajunși la graniță, soarta lor ar fi putut fi pecetluită. (Nu realizam în acele momente că puciul era o operetă). Am stat până seara, am mâncat în camera soților Vieru și o lubeniță, am primit cadou proaspătul disc Electrecord cu muzica lui Doina și Ion Aldea Teodorovici, pe versurile lui Grigore Vieru, cu autograful tuturor. Ne-am întors liniștiți la Craiova, cu promisiunea că nu se vor întoarce imediat în Basarabia, iar dacă bolșevicii revin la putere, ei vor continua lupta în România. A doua zi dimineața aflu de la Doamna Raisa că ei totuși vor să se întoarcă la Chișinău. Noroc că în Herculane a sosit special pentru ei prietenul lor, Adrian Păunescu, luându-i în câteva spectacole până când puciul a luat sfârșit.

Conform înțelegerii și promisiunii lor, în cazul în care puciul eșua, urma să rămână și la Craiova. În înțelegere cu Î.P.S. Nestor, i-am așteptat la intrarea în Craiova și, în momentul când i-am văzut, i-am telefonat (de la Peco, din Calea Severinului) Mitropolitului și din acel moment toate clopotele bisericilor craiovene au bătut în cinstea înalților oaspeți și a eșuării puciului. I-am escortat până la reședința mitropolitană, unde ne-a întâmpinat Î.P.S. Nestor, cu un sobor de preoți, consilieri și... Tudor Gheorghe. A fost o masă sfântă, binecuvântată de Dumnezeu, prin intermediul mitropolitului, descătușată de orice reținere și cu discuții într-o altă tonalitate, optimistă. Am făcut o pauză și l-am vizitat pe Tudor Gheorghe. Alte discuții extrem de interesante, care, din păcate, n-au fost înregistrate. Țin minte o propunere a lui Tudor Gheorghe ca Ion Aldea Teodorovici să-i alcătuiască orchestrația pentru viitoarele sale spectacole. Ion Aldea n-a mai

apucat să colaboreze cu genialul menestrel, compozitor și poet Tudor Gheorghe. Însă, în schimb, Tudor Gheorghe îi omagiază pe cei doi cântăreți martiri cu pioșenie și cântă pe versurile lui Grigore Vieru.

De atunci, Poetul Grigore Vieru m-a onorat cu o prietenie la care nici nu visam. La rândul meu, i-am editat volumul antologic *Rugăciune pentru mama* (1994) și *Lucrarea în cuvânt* (2001) – „debutul” său editorial în proză, *Liniștea lacrimii* (2006). Ne-am vizitat reciproc, la Craiova și Chișinău, unde Doamna Raisa s-a dovedit a fi mare Doamnă. Fericiți trebuie să fie poeții cu astfel de soții!

De atunci, drumurile noastre s-au intersectat benefic, în special prin mitropolitul Nestor Vornicescu și Victor Crăciun, președintele Ligii Culturale pentru Unitatea Românilor de Pretutindeni și pricipalul organizator al Congreselor Spiritualității Românești, unde Grigore Vieru era, întotdeauna, oaspetele de seamă, alături de alți

basarabeni sau bucovineni (Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Vasile Tărățeanu, Eugen Doga, Emil Loteanu, Anatol Codru ș.a.).

În 25-27 oct. 1997, am sărbătorit (fără Marin Sorescu, directorul ei, trecut la cele veșnice cu un an înainte) cei 75 de ani de existență a Editurii Scrisul Românesc. Firește, Grigore Vieru a fost invitat și prezent la aceste manifestații naționale, unde a primit Premiul „Mihai Eminescu” pentru poezie. La masa rotundă cu o temă incitantă, *Cartea, a câta putere în stat?*, coordonată excelent de proaspătul președinte al Academiei Române, Eugen Simion, au participat înalte personalități științifice și culturale (M. Cimpoi, N. Dabija, M. Ungheanu, D.R. Popescu, Radu Voinea, Fănuș Băileșteanu, Mihnea Gheorghiu, Ștefan Ștefănescu, Al. Balaci, Th. Codreanu, C. Cubleşean, I. Buzași, I. Stoica, Jean Băileșteanu, C. Preda, H. Cândroveanu, Ov. Ghidirmic, Gabriela Rusu-Păsărin. În centrul atenției a stat, aş putea spune, Grigore Vieru și problemele basarabenilor, adică ale noastre, ale tuturor. Indignat, dezamăgit, dar fără să dezarmeze, Poetul privea, dureros de critic, dar realist, problematica românismului de pe ambele maluri ale Prutului. „În primul rând, vina o purtăm noi [...] Ne-a înzestrat Dumnezeu cu atâtea calități, dar avem și multe vicii, le-aș spune aproape naționale. Așa vede lucrurile ochiul meu de român basarabean, mai îndelung spălat de lacrimi decât al românului de aici” (*Cartea, a câta putere în stat?*, ediție îngrijită de Tudor Nedelcea, Craiova, Fundația Scrisul Românesc, 1999, p. 62,63).

Într-o toamnă a anului 1998, am avut prilejul de a însoți Ansamblul folcloric „Maria Tănase” din Craiova, într-o delegație condusă de graficianul Gabriel Bratu, la un concert în Chișinău. Dintre soliștii români făceau parte Const. Enceanu, Traian Jurchelea, Tiberiu Ceia, Liviu Vasilică și Sava Negrean-Brudașcu. Ajunși seara la Hotel „Codrul”, unde eram cazați, am dat un telefon lui Grigore. L-am găsit într-o stare foarte tristă. A doua zi, mi-a explicat: cu câteva zile înainte avusese loc logodna sau nunta fiului său, la Chișinău. După petrecere, Grigore a rămas pentru restul nopții la fiul său, iar acesta în apartamentul

lui Grigore. Nesesizând această inversare de cazare, niște haidamaci cu cagule au pătruns în locuința Poetului spre a-l suprima. Fiul său fiind mai tânăr a avut puterea și tăria de a se lupta și astfel a scăpat aproape teafăr. Grigore era furios la culme: „Să mă omoare pe mine, căci asta urmăresc, dar nu și pe fiul meu”, îmi spunea cu năduf. Urma să se întâlnească cu președintele Republicii pentru a elucida această groaznică întâmplare și, din acest motiv, a ratat spectacolul folcloric de patru ore, într-o sală arhiplină. Înainte de a cânta, vădit emoționată, Sava Negrean-Brudașcu le-a spus spectatorilor: „Fericită trebuie să fie acea mamă care are un asemenea fiu ca dl Grigore Vieru”. Nu știa că mama Evdochia trecuse la cele veșnice. După spectacol, gazdele (basarabenii sunt cu adevărat ospitalieri) ne-au invitat la o seară (târzie) haiducească în pădurea seculară de stejari de lângă Mănăstirea Căpriană. Acolo a venit și Grigore. Grigore și Sava nu și-au spus niciun cuvânt, doar lacrimile li s-au împreunat când s-au îmbrățișat. A fost un alt spectacol, în care Sava și Grigore s-au întrecut pe ei, cântând împreună. Poate nicidecum și nicidecum cântecul *Doamne, ocrotește-i pe români* nu a vibrat atât de puternic ca la Chișinău și Căpriană. La un moment, curentul electric a fost întrerupt, dar bravii basarabeni nu s-au lăsat (ca de atâtea ori) învinși. Toate autoturismele au format un fel de cerc cu farurile aprinse și îndreptate pe mica scenă improvizată, unde cântecul (chiar fără microfon) a răsunat printre stejarii lui Ștefan cel Mare și Sfânt. La despărțire, Grigore ne-a sugerat (și noi ne-am conformat) să nu ieșim în autostrada Chișinău-Albița (unde puteam fi vulnerabili după concertul interromânesc), ci să mergem, spre a fi apărați, în caz de pericol, de sătenii basarabeni.

Vizitele sale în Bănie și-n Oltenia se întetesc. Cu mitropolitul Nestor facem deseori excursii la mănăstirile din Gorj, Dolj și Mehedinți, unde discuțiile sunt la nivelul meleagurilor spiritualizate prin atâtea vetre mănăstirești. La festivitățile prilejuite de prima Unire a românilor sub un singur sceptru – al lui Mihai Viteazul – era prezent, alături de marele său prieten, poetul Adrian

Păunescu, unde Grigore suferă o cădere fizică, ajutat să-și revină, de medicul Marius Turaiche. La Forumul Cultural, organizat sub patronajul președintelui Ion Iliescu, la Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova, Grigore rostește o emoționată și pertinentă cuvântare, iar la aniversarea celor 80 de ani ai Editurii Scrisul Românesc, este prezent alături de regizorul Geo Saizescu, C. Preda, Marian Barbu, Toma Velici, I. Rusu etc.

La 15 ianuarie 2000, după ce primește medalia guvernamentală a României „Eminescu – 150 de ani de la naștere”, Grigore participă la Simpozionul Internațional „Pe mine mie redă-mă, dedicat lui Eminescu, pe care l-am organizat la Teatrul Național craiovean, unde a obținut din nou un premiu, alături de M. Cimpoi, N. Dabija, D. Vatamaniuc, V. Tărățeanu, M. Ungheanu etc.

La invitația primarului Antonie Solomon, căruia îi devine un devotat prieten, Grigore petrece sărbătorile Sfințelor Paști, în 2003, la Craiova. Am mers împreună la Catedrala „Sf. Dumitru” să luăm lumină, primit cu entuziasm de publicul craiovean și de mitropolitul Teofan Savu. Dimineața urma să ciocnim oul roșu, la orele 8. Dar Grigore nu se sculase. Pe la orele 10, am bătut cu sfială în ușă și l-am zărit pe Grigore, de data aceasta nu ca poet, ci compozitor, cu hârtiile pe genunchi, notându-și muzical melodia inspirată chiar în dormitorul meu.

După pensionarea actorului Emil Boroghină ca director al Teatrului Național din Craiova, cel care inițiasse „Zilele Marin Sorescu”, împreună cu președintele Academiei Române, Eugen Simion, această manifestare soresciană intrase în declin. Ales primar al Craiovei, Antonie Solomon a preluat la un alt nivel aceste zile soresciene. Firește, la aceste ediții, de a căror organizare mă ocupam, din încredințarea edilului șef al Craiovei, nu putea lipsi Grigore Vieru, a cărui prietenie cu genialul scriitor bulzeștean era notorie. Și l-am omagiat pe „vărul lui Shakespeare”, adică pe Marin Sorescu. Dimpreună cu Eugen Simion (președintele juriului de acordare a Premiului academic

„Marin Sorescu”), M. Cimpoi, N. Dabija, Adrian Păunescu, Adam Puslojici, V. Tărățeanu, D.R. Popescu, M. Ungheanu, Fănuș Neagu, Ion Miloș, Mircea Micu, Tudor Gheorghe, Virgil Ogășeanu, Dorel Vișan, Ilie Gheorghe, I. Colan, G. Mihăiță, Horațiu Mălăieles, Victor Crăciun etc.

Între 24-27 martie 2005, se desfășoară prima ediție a „Zilelor Basarabiei și Bucovinei”, Cetatea Banilor fiind prima și (deocamdată) singura localitate din România organizatoare de astfel de manifestații pentru conștientizarea lor aflați nedrept dincolo de granițele țării. Primul invitat a fost Grigore, căruia i se coferise titlul de Cetățean de Onoare al Craiovei cu doi ani înainte. L-au însoțit atunci prietenii săi de-o viață: M. Cimpoi, N. Dabija, V. Tărățeanu, Victor Crăciun, care au fost înnoțiți ca cetățeni de onoare ai urbei (alături de semnatarul acestor rânduri), dar și generalul Mircea Chelaru, grupul „Etnos/Melos” din Chișinău, Victoria Costinean (Cernăuți). Atunci am lansat și cărțile lui Grigore Vieru: *Rugăciune pentru mama* și *Lucrarea în cuvânt*.

A doua ediție a Zilelor Basarabiei și Bucovinei (7-8 aprilie 2006) a fost dedicată împlinirii vârstei de 70 de ani ai Poetului, printr-un spectacol apoteotic cu titlul „Strigat-am către tine...!” la Teatrul Național care poartă numele prietenului său, Marin Sorescu. La acest spectacol, care a durat aproape șapte ore, și-au dat concursul și l-au onorat pe Poet prietenii săi din țară și de peste hotare: Tudor Gheorghe, Dida Drăgan, Anastasia Lazariuc, Gabriel Dorobanțu, Cristian Aldea Theodorovici, Cristian Sanda, Aurelian Temișan, Ionuț Dolănescu, Nineta Popa-Ionescu, D. Fărcaș, Adriana Ochișanu-Botgros, N. Ciubotaru, Lidia Bejenaru, Vlad Ghiorgheleș, Mihai Ciobanu, ansamblul „Lăutarii” condus de N. Botgros (aflat pentru prima dată în Oltenia), compozitorul Nicolae Caragia, tenorii Michael Kleitman (Germania), Ilia Trofimov (Rusia), Antonio Furnari (Italia) etc.

Dar, înainte de spectacol, i-am oferit o surpriză. Cu sprijinul financiar al Primăriei Craiovei, am alcătuit, tipărit și postfațat antologia poetică *Liniștea lacrimii* (cu o prefață de Antonie Solomon), care urma să fie

lansată în dimineața aceleiași zile în foierul Naționalului craiovean, fără să-l prevenim. Grigore a fost luat din spital de sub perfuzii, pe semnătură, și adus în mare grabă la Craiova (având concursul lui Ionuț Dolănescu), spre nedumerirea sa, care știa doar de spectacolul de la orele 18.

Abia când s-a așezat în fotoliu, în fața unui numeros public (din care făcea parte și complice Raisa Vieru și mama Doinei Aldea-Teodorovici), Grigore și-a văzut propria-i carte. Pur și simplu el a renăscut. Nu mai era acel bolnav luat din spital cu doar trei ore înainte. Iar cuvintele de dor și dragoste vieriană rostite de Theodor Codreanu, Victor Crăciun, Viorel Dinescu, Andrei Strâmbeanu, Andrei Sorel, Tudor Gheorghe, înregistrate și transmise radio-fonic cu profesionalism de Gabriela Rusu-Păsărin, au întregit o manifestare de suflet. Și ca o recompensă morală pentru locuitorii acestor meleaguri, alături de care a mărturisit deseori că se află în comuniune (omul de afaceri Matei Vintilă din Horezu-Vâlcea i-a dăruit un apartament), Grigore Vieru a scris oda *Ce frumoașă ești, Oltenie!*, dedicată lui Antonie Solomon, care, pusă pe note de basarabeanul N. Caragia, a răsunat pe scena craioveană în interpretarea Anastasiei Lazariuc și a lui Gabriel Dorobanțu.

...Și a venit și ultima întâlnire, la Alba-Iulia, la Congresul Spiritualității Românești. Atunci, pe 2 decembrie 2008, Grigore mi-a dat ultima sa carte, *Taina care mă apără*, cu următorul (ultim) autograf: „*Fratelui Tudor Nedelcea, pentru că alături de el mă simt mai apărut în Taina mea. Vă iubesc și nu ne uitați!*”. Iar la despărțire, obraz la obraz, Grigore mi-a spus: „*Tudore, dacă auzi că s-a întâmplat ceva rău cu mine să dai crezare și să nu te întristezi*”.

Firește, nu aveam să cred că aceste ultime vorbe o să cadă ca o presimțire. Urma să ne reîntâlnim la 24 ianuarie 2009, la un pelerinaj organizat de Victor Crăciun și Mihai Cimpoi, prilejuit de cei 150 de ani de la Unirea lui Cuza. Pelerinajul trebuia să înceapă la Cernăuți, continua la Chișinău, apoi Iași, Ruginoasa, Focșani și București, unde urma să se relanseze vol.*Taina...* lui Grigore. Mi-a confirmat telefonic că urma să

vină pe 27-28 febr. 2009 la Craiova spre a-l omagia împreună, din nou, pe Marin Sorescu, iar pe 27 martie să participe la Zilele Basarabiei și Bucovinei. Urma ca acestea toate să se întâmple. Și se vor întâmpla, dar fără Grigore.

Cu o zi înainte de tragicul și absurdul accident, pașii mei și ai soției mele, Marilena (căreia, de fiecare dată, Grigore îi aducea o cutie de bomboane de la „Bucuria”) s-au îndreptat (de ce oare!?) spre Cimitirul Ungureni din Craiova, unde, pe crucea cavoului meu încrustat poezia *Nu am, moarte, cu tine nimic!* Apoi, în noaptea care a urmat înhumării sale, l-am visat; el era pe un tărâm (o limbă de pământ), eu pe alt tărâm, între cele două tărâmuri curgea o apă neagră. Am intrat în apă spre a ajunge pe celălalt mal, iar când apa mi-a ajuns la gât, Grigore m-a ridicat și m-a așezat pe tărâmul meu. Groaznic vis.

Acum, fără El, mi-e frig. Nu-l mai pot întâlni, nu-i mai pot auzi măcar vocea la celălalt capăt al firului de telefon, acea voce care îmi încălzea sufletul. Acum, fără El, mi-e frig.

Spunea Nichita Stănescu despre Eminescu că toți scriitorii vor să aibă opera la nivelul „omului deplin al culturii românești”, dar niciunul n-ar vrea să aibă și viața lui Eminescu. Afirmția este valabilă și în cazul lui Grigore.

Grigore Vieru era iubit și urât ca și Iisus Hristos. Și tot ca El va străluci și lumina. (Oare cei care l-au huiduit sau l-au considerat un poet total depășit se vor simți mai ușurați!?).

Dar peste tot și toate, în timpul vieții sale, Grigore Vieru răspândea bunătate creștină, har divin, înnobila oamenii cu prietenia sa.

Acum și în veac, cel care sunt și care a cunoscut izvorul și clipa, dar și rădăcina de foc a participat la curățirea fântânii, într-o rugăciune pentru mama, întru liniștea lacrimii, adică o lucrare în cuvânt în duminica cuvintelor, a atins taina care mă apără, spre a ne spune că *Hristos n-are nicio vină*, exclamând: *strigat-am către tine!*

Grigore Vieru, simplu ca iarba, a devenit *steaua de vineri* care ne veghează pașii și ne apără sufletele.